

artikel 3

Var och en har rätt till
liv, frihet
och personlig säkerhet

Artikel 3 FN:s Mänskliga
rättigheter

Du har sett Artikel 3 om normer och HBTQ med Teater Martin Mutter

Medverkande:

Emma/Elias Miriam Forsberg
Lukas Josef Sätherhagen
Sissela Åsa Gustafsson
Dramapedagog Hanna Widgren

Manus Helena Hedlund
Regi Gunilla Orvellius
Scenografi Frida Thofelt
Kostym Catherine Giacomini

Ljud/teknik Johan Dahlström

Röster:

Intro Jan Koldenius
Mamman Sarah Broberg
I parken Simon Tarakkamäki
Viggo Pettersson

Tack till klass 9 C,
 Olaus Petriskolan, Örebro
Premiär: 7 oktober 2016

TEATER
MARTIN
MUTTER

martinmutter.com
info@martinmutter.com

Föreställningen har skapats i
samarbete med RFSL Örebro.

Ni har sett föreställningen Artikel 3 – en föreställning om normer och HBTQ, köns- identitet och sexualitet

Vi har pratat om normer, dvs de oskrivna regler, förväntningar och ideal som handlar om vad som anses vara positivt, önskvärt och fördelaktigt. Det är viktigt att förstå hur normer fungerar. Vi är alla med och skapar normer genom det vi gör, det vi säger och det vi förväntar oss av andra. Ofta upplevs normer som självklara och blir synliga först när någon bryter mot dem.

Normer kan se olika ut i olika sammanhang och de förändras över tid. En del normer kan vara praktiska eller till och med viktiga för att skapa samhörighet. Men det finns också normer som skapar ojämlikhet och begränsar människor. Dessa normer hänger ihop med maktstrukturer och påverkar människors möjligheter i samhället. De som passar in i normen får ofta sociala, ekonomiska och politiska fördelar medan det får konsekvenser att bryta mot normen.

Här kommer tips på hur ni kan jobba vidare i klassrummet.

Reflektionsfrågor att prata om i grupp:

För att få igång samtalet kan du testa att först låta eleverna diskutera två och två för att sen lyfta frågan i helgrupp.

- I föreställningen pratar karaktärerna om att samhället delar upp människor i två olika kön. På vilket sätt kan det vara begränsande?
- Föreställningen tar också upp heteronormen som en stark norm i samhället. På vilket/vilka sätt kan den visa sig? Hur påverkar den oss? Vad händer om vi bryter mot den?

Tips på skrivövningar:

Syftet med skrivövningarna är att ge eleverna möjlighet till reflektion på egen hand. Övning 1 och 2 kan göras individuellt eller i par, avgör vad du tror passar bäst för gruppen. Skrivövningarna kan vävas samman med ämnet svenska.

1 Brev till en kompis

Du/ni går i samma klass som Lukas, Emma och Sissela. Du/ni skriver ett brev till en kompis som går i en annan skola. Du/ni berättar för kompiserna om stämningen i klassen.

2 Brev till Emma, Lukas eller Sissela

Välj ut en av karaktärerna som du/ni vill skriva brev till. Vad hade du/ni velat skriva till dem när de var 15 år?

3 Individuell reflektion:

Vilka tankar och känslor väckte föreställningen hos dig?

Metod: Ett steg fram

Vilka möjligheter man har till jobb, bostad och utbildning varierar mycket beroende på exempelvis ens hudfärg, kön och sexualitet, vilken klass man kommer ifrån och vilken funktionsförmåga man har. Syftet med den här övningen är att få syn på orättvisorna kring de fördelar och nackdelar som personer och grupper kan få av att följa respektive bryta mot normer.

Förberedelse:

För att göra övningen behöver ni tillgång till ett relativt stort och öppet rum.

Hos Forum för levande historia, kan du ladda ner BRYT! ett metodmaterial i PDF-format om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet.

LÄNK: <https://www.levandehistoria.se/material/bryt>

Övningen finns på s.90-96. Läs först igenom hela övningen. Välj ut de påstående (s.94-95) som du tycker passar bäst för gruppen och ditt syfte med övningen. Tips är att utgå från rollkortet för att övningen ska kännas så trygg så möjligt.

Material:

Rollkortet från sidan 93, kopiera/skriv ut lika många som antalet deltagare.

Begreppsordlista:

Kön kan ses som ett samlingsbegrepp och består av flera olika delar:

- **Könsidentitet** – Det kön en person känner sig som och identifierar sig med.
- **Juridiskt kön** – Det kön som framgår av personnummer och identitetshandlingar.
- **Könsuttryck** – Hur en person uttrycker sitt kön med kläder, kroppsspråk, frisyr, röst och andra attribut.
- **Kropp** – Genitalier, hormonnivåer och andra delar på kroppen som kan anses vara en del av kön.
- **Tilldelat kön** – Det kön en person tilldelas vid födseln. Alla barn som föds i Sverige tilldelas ett juridiskt kön utifrån hur barnets könsorgan ser ut: snopp eller snippa.
- **Socialt kön** – Socialt beteende, fritidsintresse, könsuttryck mm. Ett liknande begrepp är könsroll.

Cisperson

är den som identifierar sig med sitt tilldelade kön och som inte är transperson. Begreppet cisperson rör enbart kön och har inget med sexuell läggning att göra.

Transperson

är ett paraplybegrepp som omfattar alla personer som på olika sätt identifierar sig med begreppet trans. Gemensamt för transpersoner är att könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med personens tilldelade kön. Begreppet transperson rör enbart kön och har inget med sexuell läggning att göra.

Ickebinär

är att identifiera sig bortom kvinna-man-uppdelningen av kön. Ofta används "ickebinär" även som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det. En del känner sig som både tjej och kille. Andra befinner sig mellan de båda kategorierna, Många ickebinära personer känner sig inte som något kön alls. En del ickebinära personer önskar förändra kroppen med hormoner och/eller kirurgi. Många ickebinära använder hen som pronomen.

Pronomen

är det man vill bli kallad när någon pratar om en i tredje person, till exempel hon, han eller hen.

Begreppen ovan är hämtade från "Trans, kön och identitet", Edward Summanen och Tom Summanen.

Hbtq

Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter. H:et och b:et handlar om sexuell läggning, alltså vem man har förmågan att bli kär i eller attraherad av. T:et handlar om hur man definierar och uttrycker sitt kön. Q:et - queer kan röra både sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för ett kritiskt förhållningssätt till rådande normer.

Cisnormativitet (Cisnorm)

Antagandet att alla människor identifierar sig som det kön som har tillskrivits dem vid födseln och lever efter det könets sociala normer (kvinnligt/manligt)

Heteronormativitet (Heteronorm)

Det system av normer som påverkar vår förståelse av kön och sexualitet. Enligt heteronormen är människor antingen tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Tjejer/kvinnor förväntas vara feminina och killar/män förväntas vara maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella. Alla påverkas av normerna, oavsett om man följer dem eller inte. Att följa eller passera inom normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar. Att bryta mot heteronormen kan resultera i bestraffning i form av allt från tystnad till våld.

De sista 4 begreppen är hämtade från RFSL:s hemsida.

Här kan du hitta förklaringar på fler begrepp:

<https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>

Här kommer tips på material för att jobba vidare med likabehandling och normer:

- **Verktysboken PraLin** – praktiskt likabehandlingsarbete med lika rättigheter i skolan. För att beställa, kontakta Antidiskrimineringsbyrån Uppsala: adu@sensus.se
- **BRYT** - ett metodmaterial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet. Kan beställas eller laddas ner från Forum för levande historia
Materialet är framtaget av Forum för levande historia/
RFSL Ungdom
- **Trans, kön och identitet** – att arbeta inkluderande i fk-6
Edward Summanen och Tom Summanen
Boken riktar sig till personal som arbetar i fk-6 men är användbar för all skolpersonal som vill öka sin kompetens i frågor som rör könsidentitet, könsuttryck och unga transpersoner.

Om alla var som mig skulle jag vara norm

Hanna Widgren
Dramapedagog

Teater Martin Mutter
i samverkan med
RFSL Örebro

www.martinmutter.com